

УДК 339.187.6

Доц. Н.Б. Ярошевич, канд. екон. наук;
магістрант М.Б. Антонів – НУ "Львівська політехніка"

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЛІЗИНГУ ЯК ВИДУ КРЕДИТУВАННЯ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто основні аспекти, що характеризують лізинг. Обґрунтовано актуальність лізингу в період занепаду економіки. Досліджено праці вітчизняних науковців, які визначили переваги лізингу. Виявлено переваги та недоліки лізингу в сучасних умовах. Встановлено, що за державної підтримки, хоча б на період становлення, лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки.

Ключові слова: лізинг, лізингові операції, лізингоотримувач, лізингодавець.

*Assoc. prof. N.B. Yaroshevych; undergraduate M.B. Antoniv –
NU "Lvivs'ka Politekhnik"*

Advantages and lacks of leasing as type of crediting of capital goods in Ukraine

Basic aspects which characterize leasing are considered. Grounded leasing actuality in the period of decline of economy. It is investigational labours of domestic researches workers which defined advantages of leasing. Advantages and lacks of leasing are discovered in modern terms. It is set that at state support, even on the period of becoming, leasing in Ukraine can become the effective innovative instrument of modernization of economy.

Keywords: leasing, leasing operations, leasingrecipient, leasingbestow.

Проблема фінансового забезпечення розширеного відтворення основних засобів вітчизняних підприємств набуває особливої актуальності в умовах дефіциту фінансових ресурсів, поширення світової фінансової кризи та прискорення розвитку нових технологій.

Одним із продуктивних шляхів залучення капіталу для підприємств, як свідчить зарубіжний досвід, є лізинг. Лізинг – це доволі складне і багатогранне економічне явище, яке поєднує в собі операції купівлі-продажу, оренди, кредитування та інвестування фінансової та підприємницької діяльності.

Загальні теоретичні питання лізингу, його економічну сутність розглядаються такими авторами як С. Башкатова, Я. Воловець, О. Нагорна, Я. Онищук, Л. Соболю, Н. Тараба, В. Горемикіна, Б. Колласа, Д. Ліндсея, А. Ляхова, Ф. Панкратова, Н. Внукова, В. Мішенка та ін. Виявлення переваг лізингу у вітчизняних реаліях проаналізовано у працях С. Бруса, О. Коцюрби, К. Ларіонової, О. Яремчука, А. Подіка, Я. Воловця та ін. Недоліки лізингу аналізували В. Міщенко, О. Луб'яницький, Н. Славська.

Недостатньо розуміють переваги лізингу вітчизняні підприємства, що є однією із причин гальмування розвитку лізингу. Різносторонньо бачать вітчизняні дослідники переваги та недоліки застосування лізингу, а це приводить до потреби їхнього узагальнення і систематизації. Лізинг є інноваційним для України інструментом залучення капіталу, має чимале значення у період економічної кризи. Під час економічних потрясінь, обмеженій купівельній спроможності, значному безробітті цей вид діяльності, завдяки своїй винятковій економічній природі спроможний зробити великий вклад у піднесення і розвиток національної економіки.

Як свідчить зарубіжний досвід, найпривабливішим майном у сфері лізингу є автотранспорт, машини, обладнання, на які припадає 85 % всіх лізингових операцій [6]. На сьогодні загальний річний обсяг лізингових угод у світі становить приблизно 512 млрд дол. США. Лізинг посідає важливе місце в економіці багатьох країн і є ознакою їхнього прогресивного розвитку. На багатьох розвинених ринках, таких як Сполучені Штати, лізинг є найбільшим джерелом зовнішнього фінансування, за допомогою якого придбаваються близько 50 % техніки. У країнах Чехії, Естонії, Угорщини оновлення основних фондів підприємства на 30-40 % відбувається за рахунок лізингу [11].

Світова практика довела ефективність надання лізингових послуг як одного зі способів фінансування капіталовкладень під час збереження фінансової незалежності підприємствами [2]. За прогнозами фахівців, до кінця цього тисячоліття майже 1/3 всієї виробленої продукції надходитиме у сферу міжнародного обміну за лізингом [10].

Через відсутність власних фінансових ресурсів на підприємствах та високої вартості банківського кредиту [1] українські підприємства повинні розглядати лізинг як спосіб залучення капіталу, який дає змогу модернізувати виробництво й адаптувати його до вимог ринку. Під час застосування лізингу для оновлення основних засобів відбудеться збільшення виробничих потужностей суб'єктів господарювання і виникає змога виготовлення якісної конкурентоспроможної продукції, збільшення прибутку та податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

Оскільки лізингові операції є дієвим і реальним капіталозберігаючим способом фінансування виробництва, то на сьогодні лізинг можна вважати найперспективнішим фінансовим інструментом, що здатний активізувати інвестиційний процес в Україні. Активне запровадження лізингу може дати відчутний поштовх структурній перебудові реального сектора економіки, оновленню основних фондів, розвитку малого та середнього видів бізнесу, індустріалізації виробництва [5]. Однак малі та середні підприємства все ще не усвідомлюють переваги лізингу. Великі підприємства на сьогодні залишаються головними споживачами лізингових продуктів.

Іноземні експерти оцінюють щорічний обсяг лізингових послуг в Україні в 300 млн дол. США. Аналіз нинішнього стану лізингового ринку показує, що в більшості випадків предметом лізингу є: транспортні засоби; сільгосптехніка; офісне та банківське обладнання; обладнання для харчової промисловості, яке досить швидко окупається [11].

Отже, нинішня економічна ситуація в Україні, на думку експертів, сприяє лізингу. Форма лізингу примиряє суперечності між підприємством, у якого немає засобів на модернізацію, і кредитор, який неохоче надасть цьому підприємству фінансові кошти, через те, що не має достатніх гарантій їх повернення. Жоден з видів діяльності не знайде широкого застосування, якщо він не буде приносити вигоди всім учасникам договірних відносин.

Значне поширення у світовій практиці лізинг отримав завдяки перевагам, які надаються суб'єктам угоди. У вітчизняних дослідженнях виділяють такі основні переваги лізингу (табл.).

Табл. Основні переваги лізингу

Переваги лізингу		Автор	Джерело	Авторське узагальнення переваг лізингу	
Для лізингоотримувача	Для лізингодавця			Для лізингоотримувача	Для лізингодавця
1. Лізинг зменшує обсяги податку на майно підприємства. 2. Лізингові платежі відносять до витрат виробництва. 3. Відповідно до чинного законодавства до всіх видів рухомого майна можна застосовувати механізм прискореної амортизації. 4. Наявність гнучких схем погашення заборгованості.	1. Лізинг забезпечує потрібний прибуток на вкладений капітал за більш низького ризику завдяки захисту від неплатоспроможності клієнта. 2. До завершення платежу лізингодавець залишається юридичним власником обладнання. 3. Звільнення від сплати податку на прибуток від реалізації договорів фінансового лізингу з терміном не менше, ніж три роки. 4. Можливе звільнення в межах чинного законодавства від сплати мита й податків щодо тимчасово введеної на певну територію продукції, що є об'єктом міжнародного лізингу.	Воловець Я.В.	[3]	1. Лізингові платежі відносять до витрат виробництва. 2. Наявність гнучких схем погашення заборгованості. 3. Лізинг зменшує обсяги податку на майно підприємства. 4. Економія обігових коштів. 5. Використання прискореної амортизації. 6. Наявність податкових пільг. 7. Збільшення виробничого потенціалу підприємства, адже лізингова угода не потребує засоби. 8. Лізинг припускає 100% кредитування і не	1. Лізинг забезпечує потрібний прибуток на вкладений капітал за більш низького ризику завдяки захисту від неплатоспроможності клієнта. 2. До завершення платежу лізингодавець залишається юридичним власником обладнання. 3. Право власності належить лізингодавцеві. 4. Витрати й доходи від інвестицій погашують з часом. 5. Платежі здійснюються у встановлений термін.

продовження таблиці

1. Економія обігових коштів. 2. Оптиміальне управління капітальними витратами завдяки зменшенню витрат на валові витрати до 70% платежів. 3. Доступність лізингових послуг для підприємства-новачка. 4. Гнучкість виплат. 5. Використання прискореної амортизації. 6. Наявність податкових пільг. 7. Збільшення виробничого потенціалу підприємства, адже лізингова угода не потребує застави. 8. Можливість удосконалення технології виробництва за рахунок вивільнення коштів. 9. Зниження ризиків експлуатації.	1. Право власності належить лізингодавцеві. 2. Витрати й доходи від інвестицій погоджуються в часі. 3. Платежі здійснюються у встановлений строк. 4. Використання податкових пільг. 5. Зменшуються негативні наслідки колювання кон'юнктури ринку.	Брус С.І.	[2]	6. Використання податкових пільг. 7. Зменшуються негативні наслідки колювання кон'юнктури ринку. 8. Виробник одержує додаткові можливості збуту продукції. 9. Менший ризик неповернення грошей.
1. Лізинг припускає 100% кредитування і не вимагає негайного початку платежів. 2. Простіше одержання майна у лізинг. 3. Гнучкість лізингової угоди. 4. Лізингові платежі відносять на витрати виробництва. 5. Виробник одержує додаткові можливості збуту продукції.	1. Лізинг передбачає 100% кредитування і не потребує негайної сплати платежів. 2. Менший ризик неповернення грошей. 3. Гнучкість лізингової угоди. 4. Лізингове майно не відображається на балансі у лізингодержувача. 5. Для лізонгоодержувача зменшується ризик морального і фізичного старіння обладнання. 6. Виробник обладнання дістає нові канали збуту своєї продукції. 7. Держава отримує оновлені підприємства.	Коцюмба О.Ю.	[4]	
1. Лізинг передбачає 100% кредитування і не потребує негайної сплати платежів. 2. Менший ризик неповернення грошей. 3. Гнучкість лізингової угоди. 4. Лізингове майно не відображається на балансі у лізингодержувача. 5. Для лізонгоодержувача зменшується ризик морального і фізичного старіння обладнання. 6. Виробник обладнання дістає нові канали збуту своєї продукції. 7. Держава отримує оновлені підприємства.	1. Лізинг передбачає 100% кредитування і не потребує негайної сплати платежів. 2. Менший ризик неповернення грошей. 3. Гнучкість лізингової угоди. 4. Лізингове майно не відображається на балансі у лізингодержувача. 5. Для лізонгоодержувача зменшується ризик морального і фізичного старіння обладнання. 6. Виробник обладнання дістає нові канали збуту своєї продукції. 7. Держава отримує оновлені підприємства.	Ларіонова К.Л. та Яремчук О.В.	[5]	

До перелічених переваг вважаємо за потрібне віднести ще такі:

- мінімальний пакет документів для укладання лізингової угоди;
- лізинг дає змогу спочатку випробувати машини, а потім закупити їх, а обладнання в сезонних галузях орендувати лише на час його фактичної експлуатації;
- доступний малим і середнім підприємствам;
- лізинг не вимагає поручительства;
- на цьому етапі розвитку лізинговий договір можна оформити протягом одного дня;
- лізинг не має обмежень за територіальним розміщенням лізингоотримувача або за формою власності;
- лізингоотримувач має змогу прив'язки обсягу лізингового платежу до вибраної ним валюти і при цьому не зобов'язаний проводити конвертацію валюти;
- страхування, реєстрацію предмета лізингу і сплату інших обов'язкових платежів бере на себе лізингодавець;
- лізинг посилює конкуренцію між банками та лізинговими компаніями, знижує вплив на позичковий відсоток, що стимулює приплив капіталів у виробничу сферу.

Підприємству-виробнику лізинг вигідний тим, що за його допомогою підтримується тісний зв'язок між виробниками і споживачами техніки. Вся інформація про недоліки використовуваного устаткування надходить до підприємства-виробника, яке вилучає їх, посилюючи конкурентоспроможність своєї продукції та розширюючи можливості її збуту. Збуваючи продукцію за лізингом, виробник вирішує проблему отримання плати за неї, що зміцнює його фінансове становище.

Недолікам лізингу приділяють значно менше уваги, ніж перевагам. До недоліків лізингу відносять:

- складну організацію лізингової угоди через значну кількість учасників;
- на підготовку фінансової лізингової угоди може знадобитися більше часу, ніж на підготовку контракту на купівлю; вищі можуть бути і адміністративні витрати, тому вважають, що ціна лізингу може бути нижчою або дорівнювати ціні позики тільки за наявності певних податкових пільг;
- процедуру для укладення договору лізингу потребує стати на облік у Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг, що особливо складно для підприємств, які насамперед виготовляють основні фонди для власних потреб й не передбачають, що надалі вони будуть передані у фінансову оренду;
- науково-технічний прогрес робить об'єкт лізингу застарілим, під час фінансового лізингу орендні платежі не припиняють до завершення угоди;
- лізингові операції є досить ризиковою справою і мають специфічні ризики: фінансові ризики; ризик несплати лізингових платежів; проектні ризики; майновий ризик, пов'язаний з утратою, пошкодженням предмета лізингу; ризик неповернення предмета лізингу. Лізингодавець має ризик морального старіння майна й отримання лізингових платежів, а вартість лізингу є вищою, ніж позики, оскільки ризики зносу устаткування лягають на лізингодавця; відповідно останній закладає це у вартість лізингу. Але мінімізувати ризики, або повністю їх виключити можливо, для цього потрібно ретельно обдумати згоду на надання лізингу, провести комплексний аналіз лізингоотримувача, розробити графік грошових надходжень. Багато з науковців вважають, що лізингові схеми мають понижений ступінь ризику. Потрібно

пам'ятати, що застосовуючи один з обраних методів зниження одного з ризиків, варто простежити, як це позначиться на інших ризиках.

Отже, розглянувши переваги та недоліки лізингових операцій можна стверджувати, що за державної підтримки, хоча б на період становлення, лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки.

В умовах економічної кризи в Україні, коли практично зупинилося фінансування капіталовкладень в оновлення основних засобів з огляду на недостатність прибутку підприємств і значне зменшення виробництва, цей метод фінансування інвестицій є найдоцільнішим і може сприяти збереженню ліквідності підприємств України.

Література

1. Башкатова С.В. Лізингове фінансування інноваційної діяльності в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 6. – С. 67-71.
2. Брус С.І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 75-79.
3. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 199 с.
4. Коцюрба О.Ю. Особливості застосування лізингу в житлово-комунальному господарстві // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. Спецвипуск 22. Ч. I, 2007. – С. 168.
5. Ларіонова К.Л., Яремчук О.В. Можливості, проблеми та перспективи розвитку лізингу в Україні // Наука й економіка. – 2007. – № 4. – С. 10-19.
6. Нагорна О.В. Особливості розвитку лізингу в транспортній галузі України // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 11. – С. 4-6.
7. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні // Фінанси України. – 2005. – № 7. – С. 106.
8. Подік А.В. Використання лізингу як фінансового інструменту інвестування розвитку економіки // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 9. – С. 5-8.
9. Соболев Л.В. Сутність лізингу як інструменту фінансування підприємств // Бізнес-навігатор. – 2007. – № 12. – С. 96.
10. Тараба Н. Поняття договору міжнародного фінансового лізингу // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 2. – С. 11-14.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.leasing.org.ua>.